

Fattiga, utsatta och

Utanför lokalen ligger blommor utströdda som en väg där vi får gå för att komma in i Maijghonas stolthet.

De flesta av fiskarna, båtägarna och kvinnorna i byn hälsar oss med Namaste - välkommen - när vi kommer in.

Text och foto ANDREAS WESTERBERG

Sjöfartsverket driver ett sjösäkerhetsprojekt i Bangladesh

BANGLADESH

Byns stolthet "The Village Resource Centre" är ett betonghus som byggdes härom året och där inne sitter det fullt av förväntansfulla fiskare och fiskarhustrur som hoppas få lite hjälp av oss.

Längs ena kortsidan - mitt emot där vi slår oss ner - sitter redan drygt 20 karlar. Det är fiskare på mindre kustnära fiskebåtar men också män som fiskar ombord på det de själva kallar för naukor - omkring 15 meter långa fiskebåtar vanligen utrustade med inombordare och som fiskar på djupt vatten.

Bland fiskarna sitter också några båtägare och längs den andra väggen sitter ett 20-tal kvinnor.

LÄNGST FRAM, NÄRMAST OSS, sitter byns kvinnliga ledare Anarkoli och hon hälsar oss välkomna med ett brett leende. Mötet öppnas och vi beskriver vad vi vill göra i dag och även under morgondagens besök.

Tanken är att byborna själva ska >



Fiskare och båtägare. I fiskehamnen Chittagong finns ett antal fattiga fiskare men också båtägare. Ägarna är ofta svåra att övertyga om hur viktigt det är med sjösäkerhet som är svårt att mäta på kort sikt. Försök har gjorts med VHF för att visa hur bra det är att kunna prata med andra fiskebåtar - men ofta anses det bara kosta pengar och fiskarna utnyttjas till bristningsgränsen. Här pågår planering för en sjösäkerhetskampanj.

» fakta

Bangladesh

► **Invånare:** 161 miljoner (2008)

► **Invånare per kvadratkilometer:** 1093

► **BNI per invånare:** 510 dollar

► **Folkgrupper:** bengaler cirka 98 procent samt biharer och lokala stammar

► **Språk:** Bengali är officiellt språk. I övrigt urdu, engelska och tibetansk-burmesiska dialekter

Källa: Utrikespolitiska institutet

i behov av hjälp



› bilda en sjösäkerhetskommitté med syfte att diskutera vilka problem som finns och definiera vad man vill göra för att lösa problemen. Eftersom vi arbetar med "awareness" tänker vi också föreslå ett "Street play" med tema sjösäkerhet och att de ska börja använda en loggbok där det står vilka fartyg som är ute och fiskar, vilka som finns ombord, vart de går och när de kommer tillbaka.

Dessutom ska vi vid ett senare tillfälle även dela ut inplastade texter om sjösäkerhet som de kan sätta upp på väggen inne i fiskebåtarna.

FÖRUTOM JAG SJÄLV finns Md Sharif Uddin på plats. Han är Assistant Director vid Marine Fisheries Office i Chittagong och den som håller ihop projektarbetet på plats i Bangladesh.

I lokalen finns också flera medarbetare från frivilligorganisationen Bastob, som är välkända ansikten i byn eftersom de varit där många gånger tidigare genom andra projekt.

Fiskarna i flera av de här byarna mer eller mindre tvingas fiska långt ut från kusten utan hjälpmedel eftersom båtägarna vill tjäna mer pengar.

Sjösäkerheten står lågt i kurs hos ägarna och fiskarna har varken VHF eller andra kommunikationsmedel till sin hjälp och är helt avskurna från omvärlden. Båtägarna sägs i sin tur betala höga räntor på sina lån för båtarna. Frånvaron av även den enklaste form av säkerhetsutrustning ombord är slående. Det känns skönt att få se vad detta sjösäkerhetsprojekt handlar om, för mig har programmet tidigare enbart existerat på papper.

ATT KOMMA TILL EN BY som ligger i de mer avlägsna delarna av Bangladesh är speciellt och något som de flesta aldrig får uppleva.

Maijghona ligger omkring 60 kilometer norr om Cox's Bazaar. Det är första gången jag besöker byn och en hastig jämförelse med våra projektbyar i Indien och det jag fått höra om projektbyn i Sri Lanka så är det mycket enklare och fattigare här.

Det finns varken el eller rinnande vatten i husen – i stället är det en gårdspump som får stå för vattenförsörjningen.

Vägen till möteslokalen går genom byn där vi passerade ett antal mindre hus eller hyddor; byggda med en grund av lera, jordgolv och väggar i



Sjösäkerhet står inte högst på agendan i fiskebyar där det är en kamp att äta sig mätt varje dag. Just de här livbojarna återfinns i en av alla de affärer som säljer allt mellan himmel och jord som suttit på ett fartyg som huggits upp i Bangladesh.

De tvingas att fiska långt ut från kusten eftersom båtägarna vill tjäna mer pengar

trä med vass- eller plåttak. Utanför flera hus brinner det små eldar. Inne i lokalen är det varmt och fuktigt – inga fläktar, ingen vind, luften står stilla.

UNDER MÖTET MED BYBORNA i Maijghona känner vi oss välkomna och det märks att det ligger en förväntan i luften även om ingen säger det rent ut. Bastob har i förväg pratat med Anarkoli – som är en duktig talare – och bett henne hålla en låg profil så att alla i rummet som har något att berätta också ska få göra det.

Vi vill att de ska bli medvetna om sina problem, diskutera problemen med oss och sedan själva rangordna dem. Sedan kan vi berätta om vad vi tror är bra metoder för att försöka öka sjösäkerheten.

Det är många som tar tillfället i akt att berätta om sina livsöden. En och

annan historia berör inte direkt sjösäkerhet men det är ibland svårt att avbryta en ung kvinna med flera barn som förlorat sin man eller sin bror.

Förvånansvärt många historier har ändå just direkt koppling till sjösäkerhet. Det är ett antal bybor som blivit av med nära och kära i cykloner, i sjukdomar som följd av dålig/bristande hygien eller att en fiskebåt utsatts för piratangrepp och de ombord har inte bara blivit rånade utan sägs även ha blivit mördade. Några av de initiativ som ändå finns är att använda flytbojarna till näten som en hemmagjord "flytväst". En av de fiskare som använt metoden när han hamnat i vattnet har ivrigt beskrivit fördelen för andra fiskare i byn.

DET ÄR ALLTJÄMT VARMT inne i lokalen och svårt att värja sig mot alla historier som liksom inte riktigt vill ta slut. Känslan av att vårt projekt kanske inte är mer än just en droppe i havet känns ibland påträngande och obehaglig.

Det finns så många områden där de här människorna behöver hjälp, stöd och utbildning. Varför är rätten till mat och husrum så skevt fördelad och varför görs inte mer?

En del av byborna berättar livligt >

» Varför är rätten till mat och husrum så skevt fördelad och varför görs inte mer?



Familjen är viktig även i ett land som Bangladesh. Det bor 1000 människor per kvadratkilometer i landet och situationen för fiskarna är värre än i många andra länder. Anarkoli är en ledare som alla lyssnar på. Hon styr i fiskebyn Majighona och har bra kontakter med de lokala myndigheterna.



Killarna lastar fisk i ispåsar i en fiskehamn i Chittagong, Bangladesh.

» fakta

Fiskebåtar i Bangladesh

- ▶ **Dinghi:** En traditionell fiskebåt byggd av lokala träslag som används med eller utan motor. Byggs utan ritningar och är knappt nio meter lång, två meter bred och har ett djup på cirka 0,8 meter. Ingen livräddningsutrustning. 2-5 personer. Mobiltelefon.
- ▶ **Nuka Tempo:** Träfiskebåt som drivs med 25-hästars inombordare. Byggs utan ritningar och är drygt 13 meter lång, drygt fyra meter bred och har ett fribord på 0,45 meter. Fiskar 8-10 dagar i sträck med 8-10 personer ombord. Öskar för brandsläckning och viss medicin. Mobiltelefon och radio.
- ▶ **Nauka/Trawler:** Den båttyp i trä (dålig kvalitet) som används av många fiskare i Majighona och Chittagong. Omkring 15 meter lång och fyra meter bred. Fiskar 7-13 dagar i sträck med 18-20 personer ombord. Många har livbojar. Ett fåtal har flytvästar. Mobiltelefon (ofta utan täckning) och radio ombord.
- ▶ **Fisketrålare:** I Bangladesh finns också ett mindre antal av det som vi anser vara vanliga "trålare" och som tar fisk och räka. Trålarna drivs med inombordsmotor.

› och upprört sina starka berättelser medan andra reser sig upp och berättar om en make eller son som dött till sjöss och sen tyst och nästan uppgivet sätter sig ner igen.

En man berättar att han varit med om en piratattack; piraterna utger sig för att vara fiskare men slår sedan till och tar allt de hittar när de bordar fiskefartyget. En annan man berättar att hans son mördades av pirater förra året och att kroppen inte har återfunnits. Andra allvarliga problem är svår diarré på grund av ytterst bristfällig hygien. Det påstås att alla fiskare på båten använder samma mugg att dricka vatten ur.

EFTER ETT LÅNGT SAMTAL går vi ändå vidare och pratar om vad vi föreslår att man kan göra åt situationen och vi presenterar idén med en sjösäkerhetskommitté i byn. En kommitté som ska hålla koll på vilka båtar som avgår, när de avgår, vart de avgår, vilka som är ombord ...

Rådet kan dessutom anteckna olika tillbud som fiskarna rapporterar när de kommer hem. Vi diskuterar och informerar om vartannat och ber sedan byborna att gemensamt fatta beslut om vilka som ska vara med i kommittén och återkomma med ett förslag nästa dag.

Byborna i Maijghona lever i ett land vars historia har kantats av svårigheter och de allra senaste åren har bland annat inneburit undantagstillstånd på grund av oroligheter och politiskt våld inför valet 2007 (senaste allmänna valen hölls 2001). Då gick armén emellan och valet sköts på framtiden och hölls först i slutet av förra året.

Dessutom drabbas landet av cykloner och ständigt återkommande översvämningar.

Fiskebyarna i landet får i praktiken klara sig på egen hand i rätt stor utsträckning när en cyklon slår till eller om en fiskebåt är försvunnen. Resurserna finns inte eller räcker inte till.

Sverige och Sida stöder, förutom vårt projekt, också områden som utbildning, hälsa, demokrati och mänskliga rättigheter i landet. Det finns även ett antal små och stora frivilligorganisationer. Bastob är en av de mer välrenommerade.

Om projektet inte hade arbetat genom det regionala kontoret i Indien (Bay of Bengal Programme) och inte hade haft de lokala kontakterna på



De flesta av fiskarna vi möter i hamnen är muslimer. Det syns också på flaggorna som markerar var

Om fiskarna råkar ut för en olycka eller dör är det familjen som drabbas hårdast

plats i Bangladesh hade det varit svårt, kanske näst intill omöjligt att driva ett sådant här projekt.

EFTER MÖTET ÄR DET DAGS för en sen lunch och efter en stunds bilresa där vi hunnit möta kanske 100 cykelrikshor stannar vi till i staden Chakaria för att få lite mat i oss. Till skillnad från maten i södra Indien tycker vi att den curry som serveras här verkar vara "less spicy".

Stanken på gatan utanför är emel-

lertid stark trots att den blandas upp med allsköns dofter från de små köksvagnarna som kantar gatan.

Vi går snabbt in i det lilla enkla köpcentret där lunchrestaurangen som Bastob valt ut ligger. Kycklingen som serveras smakar gott och curryn är inte för stark.

Nästa morgon, på väg från hotellet i Cox's Bazaar till Maijghona, gör vi ett kortare stopp utanför en annan by.

Det är Sharif Uddin som överraskar oss med ett besök på skolan där fiskarfamiljernas barn går. Skolan drivs av Bastob – samma NGO som vi samarbetar med i vårt projekt. När vi går in i skolhuset möts vi av barn mellan sex och tolv år som hälsar oss välkomna genom att kasta blomblad i luften och över oss när vi kommer in. Ett varmt välkomnande som följs av sång- och dansnummer och avslutas med att vi får berätta lite om oss själva och sedan säger vi tack, tar farväl och åker.



fiskeredskapen ligger.

Barnen i byn tillhör den stora grupp av barn och ungdomar som inte får någon undervisning alls utan stöd från NGO eftersom de är så kallade "School drop outs" och föräldrarna har inte råd att sätta dem i en bättre skola eller en skola överhuvudtaget.

DÄR DEN FÖRSTA DAGEN slutade tar den andra vid. Vi är återigen på plats i Maijghona. Det är vinter i Bangladesh nu och även om det är varmt så är det ännu inte olidligt hett, temperaturen stannar på blygsamma 25 grader även om det säkert är närmare 30 grader inne i lokalen.

Vi sitter på plaststolar medan byborna sitter direkt på golvet eller på tunna mattor som rullats ut. Utanför de fönsterlösa öppningarna står rader med barn som nyfiket sträcker sig för att se in i lokalen och på oss. Svarta, toviga och spretiga kalufser och mörka ögon ser nyfiket på oss hela tiden.

» Fångsten är ofta vanliga matfiskar som hilsa, men även större arter som tonfisk och haj



Ett samarbete mellan projektet och Marine Fisheries Office i Bangladesh rörande olycksrapportering har påbörjats.

Md Golam Azam från Bastob öppnar mötet och börjar samtala med byborna om vad som gjordes i går och vad som förväntas ske i dag. Byborna har pratat ihop sig efter mötet och har beslutat sig för att sjösäkerhetskommittén är en bra idé. Kvinnorna och männen delar på sig för att välja ut sina representanter. Fyra kvinnor och fem män väljs ut och de sätter sig i en särskild grupp mitt på golvet. Kvinnorna är noga med att inte sitta för nära någon av männen.

Byns ledare Anarkoli väljer att inte ta en plats i kommittén utan släpper i stället in andra kvinnor. Kanske är det ett medvetet val med förhoppningen att kvinnorna totalt sett ska få mer inflytande även när det gäller sjösäkerhetsfrågorna.

Det är ju männen som ger sig ut på fisket, ibland flera veckor i sträck, för att lägga sina gillnets, näten lägger de för hand och när det är dags att dra näten görs det fortfarande enbart med hjälp av mankraft. Ett tiotal karlar hjälps åt att dra in de stora tunga näten. Fångsten är ofta vanliga matfiskar som hilsa, men även större arter som tonfisk och haj fiskas. Om männen råkar ut för en olycka eller i värsta fall dör är det kvinnorna och familjen som drabbas hårdast.

TROTS ALLA SVÅRIGHETER är det intressant att notera att flera av FN:s millenniemål anses kunna uppfyllas av Bangladesh; bland annat att halvera fattigdomen, att alla ska få gå i Primary School och att minska dödligheten bland småbarn och nyfödda.

Även när det gäller delmålet att minska andelen människor som inte har rent dricksvatten har man gjort framsteg. Vissa byar (inte Maijghona) har en djupborrad brunn som förser alla med rent vatten. Ett vanligt problem är annars den höga halten arsenik i vattnet.

En stor utmaning för Bangladesh när det gäller millenniemålen är också att den allra fattigaste delen av befolkningen ska få ta del av landets framsteg när det gäller inkomstnivåer och konsumtion. Här har landet än så länge hamnat rejält på efterkälken.

Inte minst gäller det många av de fattiga fiskebyarna längs kusterna som bedriver marint fiske.

NÄR VI AVSLUTAR den andra dagens möte har vi tillsammans med byborna bestämt att vi ska komma tillbaka senare i vår och då ska vi följa upp hur arbetet har fungerat så långt. Då kommer vi även att få se när byborna sätter upp en egen teater – ett Street play – på temat sjösäkerhet.

Precis innan vi ska gå reser sig flera personer upp för att tacka oss. Sist ut är Anarkoli, som tackar oss på hela byns vägnar och säger att hon ser ljus på framtiden även om det finns så mycket som behöver förbättras. Sen sätter hon ihop händerna och nickar adjö till oss med ett stort leende.

Kanske kan vårt projekt bidra lite grann till att förbättra levnadsförhållandena i just Maijghona och förhoppningsvis se till så att "sjösäkerhetstänk" i alla fall blir lite bättre.◀